

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 16. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Artūrs Kučs un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 22/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.¹ panta otro daļu un Ministru kabineta 2008. gada 5. februāra noteikumu Nr. 80 “Personas datu aizsardzības speciālista apmācību kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 80) 12., 15., 25.–31. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 106. pantam;

1.2. Noteikumu Nr. 80 17. punktu par neatbilstošu Satversmes 92. pantam.

2. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.¹ panta otrā daļa paredz, ka par personas datu aizsardzības speciālistu norīko fizisko personu, kurai ir augstākā izglītība tiesību zinātņu, informācijas tehnoloģiju vai līdzīgā jomā un kura ir apmācīta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Savukārt Noteikumu Nr. 80 12., 15., 17. un 25.–31. punkts regulē vairākus jautājumus, kas citstarp attiecas uz personas datu aizsardzības speciālista apmācību, kvalifikācijas pārbaudījumu un tiesiskajām attiecībām pēc kvalifikācijas pārbaudījuma kārtēšanas.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Savukārt saskaņā ar minētā panta 3. punktu tiesa izskata lietas par citu normatīvo aktu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. un 1.2. punktā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama, ja tiek apstrīdēta normatīvā akta daļa un uz tās pamata izdota zemāka juridiska spēka tiesību norma.

Noteikumi Nr. 80 ir izdoti, pamatojoties uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.¹ panta otro daļu. Tādējādi izskatāmajā gadījumā ir pieļaujama divu normatīvo aktu tiesību normu apstrīdēšana vienā pieteikumā.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.” Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa šādu uzskatu juridiski pamatot. Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu, atbilstoši kuram pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*).

7.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir saņēmis apliecinājumu par piedalīšanos 42 stundu mācību kursā par fizisko personu datu aizsardzības speciālistu. Tāpat viņš ir piedalījies personas datu aizsardzības speciālista kvalifikācijas pārbaudījumā. Savukārt Datu valsts inspekcija ar (lēmuma datums un numurs) (turpmāk – (datums) lēmums) atteica piešķirt Pieteikuma iesniedzējam personas datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju, jo viņš nenokārtoja minēto pārbaudījumu.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.¹ panta otrā daļa un Noteikumi Nr. 80 nepamatoti uzliekot par pienākumu kārtot personas datu aizsardzības speciālista kvalifikācijas pārbaudījumu arī tādai personai, kura jau esot ieguvusi nepieciešamo kvalifikācijas līmeni – augstāko izglītību tiesību

zinātnēs. Turklāt Noteikumi Nr. 80 liedzot arī iespēju iepazīties ar kvalifikācijas pārbaudījumā pieļautajām kļūdām.

Līdz ar to pieteikums par Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.¹ panta otrās daļas un Noteikumu Nr. 80 12., 15. un 25. punkta atbilstību Satversmes 106. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka arī Noteikumu Nr. 80 26.–31. punkts neatbilst Satversmes 106. pantam. Tomēr minētās normas regulē tiesiskās attiecības pēc tam, kad pretendents ir nokārtojis kvalifikācijas pārbaudījumu un ieguvis personas datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju. Savukārt Pieteikuma iesniedzējs minēto pārbaudījumu nenokārtoja un viņam tika atteikts piešķirt personas datu aizsardzības speciālista kvalifikāciju. Tādēļ Noteikumu Nr.80 26.–31. punkts viņam nav piemērots. Arī no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem neizriet, ka šīs tiesību normas būtu radījušas Pieteikuma iesniedzējam kādas nelabvēlīgas tiesiskās sekas un tādējādi aizskārušas viņam Satversmes 106. pantā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums par Noteikumu Nr. 80 26.–31. punkta atbilstību Satversmes 106. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7.3. Pieteikuma iesniedzējs lūdz arī izvērtēt Noteikumu Nr. 80 17. punkta atbilstību Satversmes 92. pantam. Minētā Noteikumu Nr. 80 norma paredz, ka Datu valsts inspekcija pretendentam atpakaļ neizsniedz tos dokumentus, kurus viņš inspekcijai iesniedzis pirms personas datu aizsardzības speciālista kvalifikācijas eksāmena kārtšanas.

Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tadā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*). Tas nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir pienākums sniegt juridiskus argumentus citstarp par to, vai tā pamattiesību aizskārumu rada tieši konkrētā apstrīdētā norma.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma regulējumam personas pamattiesību aizskārumus ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt,

tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis juridiskus argumentus tam, kādas konkrētas pamattiesības tieši viņam izskatāmajā gadījumā izriet no Satversmes 92. panta. Proti, pieteikumā nav juridiski pamatots tas, kādā veidā Noteikumu Nr. 80 16. punktā noteikto dokumentu neizsniegšana ir liegusi viņam īstenot Satversmes 92. pantā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to arī pieteikums par Noteikumu Nr. 80 17. punkta atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Gadījumā, kad pamattiesības tiek aizskartas ar tiesību piemērošanas aktu, personai jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredz iespēju apstrīdēt vai pārsūdzēt tiesību piemērošanas aktu, ar kura starpniecību tiesību norma ir aizskārusi personas pamattiesības. Konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs (papildu) personas pamattiesību aizsardzības mehānisms gadījumos, kad ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nav iespējams novērst pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*).

Vienlaikus Satversmes tiesa norādījusi, ka vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi ir tādi, kuri piešķir reālu iespēju ar konkrēto tiesību aizsardzības līdzekli panākt tādu materiāltiesisku rezultātu, kas novērš iespējamo pamattiesību aizskārumu. Ja imperatīva norma ir formulēta nepārprotami, pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā un nav šaubu par normas piemērošanu konkrētajā gadījumā, Satversmes tiesas likums neprasa izsmelt tādus formāli pastāvošus vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus, kuru izmantošanas rezultātā acīmredzami nav

sagaidāms personai labvēlīgs lēmums (*sal.: Satversmes tiesas 2013. gada 23. oktobra sprieduma lietā Nr. 2012-23-01 14. punkts*).

8.2. Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 31. pantu, kā arī Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 188. panta otro daļu un 189. panta pirmo daļu Pieteikuma iesniedzējs Datu valsts inspekcijas (datums) lēmumu varēja pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no šā lēmuma spēkā stāšanās dienas. Tomēr no pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem, kā arī Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas neizriet, ka Pieteikuma iesniedzējs būtu pārsūdzējis (datums) lēmumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka saskaņā ar APL 103. panta otro daļu tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu. Savukārt APL 107. panta ceturtā daļa paredz: lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas. Turpretim APL 150. panta ceturtā daļa nosaka: ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas.

Objektīvās izmeklēšanas princips ir administratīvā procesa tiesā neatņemama sastāvdaļa, un šis princips uzskatāms par efektīvu privātpersonas tiesību aizsardzības garantiju. Tas ir viens no administratīvā procesa pamatprincipiem, kas tiesai jāievēro un jāpiemēro, izskatot jebkuru administratīvo lietu. Atbilstoši objektīvās izmeklēšanas principam tiesai ir pienākums konkrētā lietā noskaidrot objektīvo patiesību un nodrošināt pierādījumu pietiekamību neatkarīgi no tā, vai procesa dalībnieki ir vai nav tiesu informējuši par visiem lietas pareizai izlemšanai būtiskiem apstākļiem un ir vai nav sagādājuši pietiekami daudz pierādījumu. Šis princips pamatojas uz pieņēmumu, ka administratīvajā procesā abu pušu – valsts un privātpersonas – faktiskās iespējas, ieņemam, piemēram, civilprocesam, nav vienlīdzīgas. Valsts un privātpersona atrodas nevienlīdzīgā stāvoklī, jo valstij ir pieejami cilvēkresursi, kā arī daudz lielāki materiālie resursi nekā privātpersonai un līdz ar to ir strukturāls pārsvars procesa virzībā. Tāpēc tiesai jāieņem aktīva pozīcija, noskaidrojot objektīvo patiesību. Proti, pušu objektīvā nevienlīdzība administratīvajā procesā tiesā tiek līdzsvarota ar

objektīvās izmeklēšanas principa palīdzību (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 11. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-11-01 8. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, ka Datu valsts inspekcijas (datums) lēmuma pārsūdzēšana administratīvajā tiesā nebūtu reāls un efektīvs līdzeklis Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai attiecībā uz personas datu aizsardzības speciālista kvalifikācijas pārbaudījuma tiesiskuma izvērtēšanu.

Līdz ar to pieteikums par Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.¹ panta otrās daļas un Noteikumu Nr. 80 12., 15. un 25. punkta atbilstību Satversmes 106. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 22/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele